

Константин Огнянович -„Да ги проводите на учение”

/публикация II от цикъла „Строители и ревнители от класните школа през Възраждането във Враца”/

Политическите промени в съседните на България територии несъмнено дали отражение върху развитието на просветното дело във Враца и оказали влияние върху общественото-политическия живот в града ни. Освобождението на Сърбия и проникналите в нея либерални идеи като магнит привличали българските младежи, част от които завършили образованието си в свободните княжества. Най-видните представители от фамилията Хаджитошеви поддържали действени контакти със сръбския кралски двор. Създадена била и благодатна почва за проникването на новите тенденции в областта на търговията и просветното дело. Като изтъкнат Врачански първенец, Димитраки Хаджитошев се погрижил необходимите материални средства да бъдат набрани посредством Врачанската община. Потребността от промени изисквала присъствието на просветители с живо присъствие на духа, енергични и непоколебими в своята мисия, пионери в налагане на новите идеи в противовес на всичко старо и ретроградно в довчерашните „даскалоливници”. Новото време изисква и нови преподаватели, които да прокарат промените в съзнанието. Първоначалният замисъл се свързва с името на Милан Рашич, комуто временно е поверена мисията да учителствува във Враца. Истинските промени настъпват обаче с пристигането на Константин Огнянович - виден просветител, книжовник и пламенен поддръжник на българската кауза, родом от Панчево /Сърбия/. Същият е сродник на Константин Фотинов и е бил привлечен във Враца не само за учителската си мисия. Получил образованието си във Войводина, той владее няколко западни езика и „не желае нищо толкова усердно, както благополучието на нещастните българи”. Ангажиран лично по покана на Д. Хаджитошев за да се занимава с децата му, през ранната 1822 г. той разкрива първото светско обществено училище в града, единствено по рода си в България, намиращо се в килията на ц. ”Св. Вознесение”. В него Константин Огнянович преподава по методи, изпреварили с десетилетия училищната практика в нашите земи - класно-урочната система, въведена в останалата част от страната едва след 1840 г. Провежда обучението си на говорим български език в класическо-хуманитарен дух, добре познаващ основите на руския и на

гръцкия език. Между дисциплините, които застъпва в учебния процес са българският език, аритметиката, геометрията, географията и историята. Това е видно от запазените ръкописи на „Буквар” и „Съкратена българска числителница” в семейния архив на Хаджитошеви. Задачите, които възлагал на своите питомци били свързани неотлъчно с пряката работа на търговците и занаятчиите. Сред неговите възпитаници, различаваме имената на Замфираки, Александър и Тодораки Димитракиевци – активни участници в по-късния етап в борбата за църковна независимост, на художника-литограф Анастас Йованович, основател на фотографията в Югоизточна Европа. С гордост можем да споменем още имената на видния просветител, читалищен и театрален деец Кръстьо Пишурка, на щедрия дарител и благодетел Козма Тричков. Врачанската класна школа отговаряла на обективните нужди на националната просвета и подпомагала борбата за утвърждаване на българска нация, каквато врачани вече активно водели. Появилите се светски училища в Свищов, Котел и Мелник били елино-български и отразявали денационализаторските стремежи на гръцката буржоазия. По това време липсвала национална педагогическа теория, а най-известните дейци на българското просвещение - П. Берон, В. Априлов, Н. Рилски правели първите стъпки в учителската си подготовка. Добрата школовка, която Огнянович преподавал на своите възпитаници, в голямата си степен, синове на занаятчии и търговци, им осигурила успешен старт в предприемаческите дела по-късно. Освен като учител, К. Огнянович се проявявал и като изтъкнат книжовник и умел преводач. Първият му книжовен труд „Житие на свети Алексий”, поради огромния интерес бил преиздаден през 1866 г., нещо повече, бил използван дори като помагало в някои училища. През 40-те г. на XIX в., врачанската общественост насочва усилията си към построяване на нова учебна сграда и през 1841 г. била издигната постройката на мъжкото училище в двора на Възнесенската черква. За съжаление гибелта на Д. Хаджитошев през м. юни 1827 г. го застига във видинския затвор, където лежи 3 месеци в тъмница, а сетне е освободен с протекцията на австрийския консул. Подобно на много от българските поборници, той търси спасение във Влашко, а след амнистията, обявена от Високата порта, се завръща в Турция, където се отдава активно на книжовна и издателска дейност. За отбелязване е, че той нито за момент не прекъсва връзките си с врачани, дори цели 3 години се явява като техен пълномощник и отстоява интересите им в турската столица. Активно се влага в придвижването на

българския църковен въпрос, поддържайки близко сътрудничество с Неофит Бозвели и Ил. Макариополски.

Многозаслужилят за българщината и за града ни сърбин, умира във Виена през 1858 г., отдаден докрай на стремленията на съгражданите ни за национално единение и културен напредък.

Красимир Григоров - Зав. отдел „Възраждане”, РИМ – гр. Враца

РИМ-ВРАЦА